

ניתן לצפות בשיעורים נוספים באתר של
מכון מאיר בכתובת: www.meirtv.co.il

פסח, מצה ומרור

עיון בפרשת השבוע על פי חמור"ל

1. גבורות השם נ"ב

רָבַן גְּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר: כָּל שְׁלֹא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֵלֹהֵי
בְּפֶסַח, לֹא יֵצֵא יְדֵי חוֹבְתוֹ, וְאֵלֹהֵי הוֹ: פֶּסַח, מִצֵּה, וּמְרוֹר.
פֶּסַח ... עַל שׁוֹם שְׁפֶסֶח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל פְּתֵי
אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם. ...
מִצֵּה ... עַל שׁוֹם שְׁלֹא הִסְפִּיק בְּצֶקֶם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ
לְהַחְמִיץ, עַד שֶׁנִּגְלָה עֲלֵיהֶם מִלֶּךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא וּגְאֻלָּם. ...
מְרוֹר ... עַל שׁוֹם שֶׁמְרָרו הַמִּצְרַיִם אֶת תְּנֵי אֲבוֹתֵינוּ
בְּמִצְרַיִם.

2. דברי נגידיים ק"ח

הנה צוה הש"י מצות הפסח כי מאחר שלא היו ישראל
אפשר להיות נצולים מן מכת בכורות כי אם ע"י שהם
נחשבים עמו וחלקו של הקב"ה. צוה להם להקריב קרבן.
כי באיזה ענין הם שלו ומה הם צריכים לו. כי אם
להקריב לפניו לעבוד לו ובעבודה הם שלו. ולכך לא
הגיע להם מכת בכורות כלל. ומפני כך נקרא הקרבת
הקרבן הזה פסח כתרומתו חייס שהוא לשון רחמנות.
וביאור ענין זה שכיון שהם חלקו של הקב"ה הוא מרחם
וחס על אשר לו שלא יאבד. ומפני שהשי"ת לקח ובוחר
בישראל בפרט מכל האומות להיותם שלו בזה שהוא
יחיד שכיון שהוא יחיד בוחר באומה יחידית. וזאת
העבודה היא עבודה מאומה יחידה למי שהוא אחד.
ולכך היה כל עבודת קרבן הזה בענין אחדות, כי היה
מצוה לאכול אותו על כרעיו ועל קרבן. שאין ראוי
שיהיה הקרבן הזה מחולק. כי הדבר שהוא מחולק אינו
אחד. וכן בבית אחד יאכל. כל הענין הזה שאסור לחלק
הקרבן לשתי חבורות או שאסור לאכול אותו בשני
מקומות. דפלוגתא דתנאי היא במסכת פסחים. כל הדבר
הזה הוא כדי שיהא מעשה הקרבן ואכילתו בענין
האחדות. וכן שה תמים בן שנה. מפני כי בן שנה הוא

אחד בשנים. ואם היה ב' שנים היה יוצא מן האחדות.
ודוקא שה ולא עגל כי זה לדקותו נחשב אחד לגמרי:
ואמרו ז"ל שה פזורה ישראל. למה נמשלו ישראל לשם
מה שה אם הוא לוקה באחד מאבריו כולו מרגיש. אף
ישראל אחד חוטא וכולם מרגישים. שהרי עכן היה אחד
וחטא וכל ישראל היו מרגישים. וביאור הדבר הזה כי
השה לדקות טבעו אינו בעל חומר גם ועב. כי דבר
שהוא חמרי כמו השור והחמור או הדבר שהוא דומה לו
יש בו ענין חמרי. והחומר אין בו ענין האחדות. אבל
השה טבעו דק ויש לו מזג דק ואינו חמרי. ולכך אם
נלקה באחד מאבריו כולו מרגיש. וכך ישראל בעבוד
ישראל הם רחוקים ממדרגת החומר. ומדרגתם היא
מדרגה רוחנית אלהית. לפיכך אחד חוטא וכולם לוקים.
ומצותו בזכר ולא בנקבה כי האחדות הוא מן הצורה
והתחלקות הוא מן החומר. ומפני שהזכר יותר נחשב
צורה מן החומר לכך הפסח אינו בא רק מן הזכרים. וכן
אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים כי אם צלי אש.
כי הבשול במים או בשאר משקין חלקיו מתפרדין ע"י
הבשול. אבל צלי אש מכח האש אדרבה נעשה הבשר
אחד כי האש מוציא הרוטב ונעשה הבשר קשה ואחד.
וכן אסור מטעם זה לאכול אותו נא אלא כאשר הוא צלי
אש שהבשר מתקשה מכח האש. וכן ועצם לא תשבו בו.
שאם היה שובר העצם בפסח היה זה חילוק ופירוד דבר
שאין צריך לאכילה. כי אע"ג שהוא כוכל הבשר שהוא
ראוי לאכילה. אין זה חילוק ופירוד מפני שהוא עומד
לאכילה. אבל שבירת עצמות אין זה לאכילה ונקרא
שבירה ופירוד ודבר זה לא יתכן בפסח. ומה שאמרה
תורה לאכול הפסח על מצות ומרורים הוא להוציא
מלבן של אפיקורסים באומרים כי מן האחד לא יבא
רבו. רק מכח אחד יבא דבר אחד בלבד. ולפיכך כאשר
יראו הרבוי בעולם יאמרו שההתחלות הן יותר מאחד.
ולכך אמרה תורה שהוא לאל אחד יתברך ויתעלה יהיה
קרבן נאכל על מצות ומרורים. כי המצה מורה על

החירות והמרור הוא מורה על השעבוד. כי מאתו שהוא
אחד יבא החירות וגם הפכו שהוא השעבוד. שהוא
המוחץ והוא הרופא כי אדרבה מפני שהוא אחד יבא
החירות וגם הפכו שהוא השעבוד. שהוא המוחץ והוא
הרופא. עי אדרבא מפני שהוא אחד הוא הכל שהרי אין
זולתו ולפיכך מאתו באו ההפכים. כי ראוי שיהיה ממנו
הכל. כי ההפכים הם הכל ואין חוץ מהם. והבן זה מאד
כי הם דברים עמוקים:

3. גבורות השם נ"א

יש לשאול למה נקרא המצה לחם עוני והרי אפשר שהיא
נאה כמצת שלמה ועל שם מה נקראת המצה לחם עוני.
... וזה כי העני שאין לו אלא עצמו ואין לו ממון רק
עצמו וגופו, והמצה גם כן כאשר אין בה רק עצם העיסה
שעצמות העיסה הוא המים והקמח וזהו עצמות עיסה
ובזה הוי לחם עוני, ואם יש בו שאור או חמץ טעם
השאור והחמץ הוא נוסף על עצם העיסה, ... ואולי
יקשה לך מה ענין העניות אל החירות והלא שני הפכים
הם החירות והעניות. הלא דבר זה אין קשיא כי העניות
בעצמו הוראה על הגאולה שאין ענין הגאולה רק שיוצא
ואין לו שום צירוף אל זולתו, לא כמו העבד שאינו עומד
בעצמו ויש לו צירוף אל זולתו הוא האדון, לכך הדבר
שיש בו עשירות אינו עומד בעצמו רק יש לו צירוף אל
קנינו ואין בזה גאולה, אבל הדבר שיש בו עניות ואין לו
קנין רק עומד בעצמו שייך בו גאולה. ...
ועוד תדע איך המצה שהיא לחם עוני שייך אל הגאולה,
וזה כי העני שאין לו דבר וזה ענין פשיטות כאשר הוא
עומד בעצמו, ודבר זה עם שהוא חסרון נחשב בעולם
הזה שהוא עולם ההרכבה ומעלתו בהרכבה, מכל מקום
הפשיטות מעלה הוא מצד עולם הפשוט ואין בו הרכבה,
ובלילה הזה היו צריכים אל הגאולה ולא היתה הגאולה
מצד העולם הזה שהוא עולם המורכב רק מצד עולם
העליון הפשוט.